

PERS

Edward J. EPSTEIN

Between fact and fiction. The problem of journalism,
Vintage Books, New York, 1975, 233 blz.

De essays in dit boek zijn alle variaties op één thema: de objectiviteitsproblematiek van de journalistiek. Aan de hand van een aantal items - de Watergate-affaire, de Black Panthers, de Pentagon Papers, de Vietnamese oorlog, enz., - wordt een beeld opgehangen van het proces van nieuws-garing, verwerking en verspreiding bij pers en televisie. Hieruit blijkt dat de nieuws-media in vele gevallen niet de «waarheid», maar slechts een gemanipuleerde versie daarvan de wereld insturen.

J.S.

Wereldsensaties in Beeld. Schokkende hoogtepunten uit de wereldgeschiedenis van 1900 tot nu. Inleiding: Mr. G.B.J. Hiltermann,

Laren N.H.: Uitg. Luitingh, s.d., 239 blz.

Een (oorspronkelijk Duitse) archeologische blik op de persfotografie en tevens, doorheen de foto's en met behulp van summier teksten, een vaag stuk wereldgeschiedenis. De inleider laat na het nochtans cruciale begrip van de sensatie te omschrijven. Dit is jammer te noemen, vermits een dergelijke definitie wellicht had kunnen verklaren waarom wij, media-consumenten anno 1977, een zekere geblaseerdheid niet van ons af kunnen zetten bij het bekijken van menig sensationeel of schokkend beeld.

L.V.P.

Iris WASSENAAR en Gé WESTENBERG o.l.v. Dr. Joan Hemels
Het tijdschrift in Nederland,

Scriptie-instituut voor Massakommunikatie Nijmegen, 1975, 189 blz., stencil. Een terreinverkenning meer in de breedte dan in de diepte. Rond het uitgangspunt dat tijdschriften op de eerste plaats een communicatieve functie hebben worden historische, economische en beleidsgegevens geordend. Niet altijd even duidelijk en verhelderend maar toch een boeiend werkstuk.

P.I.

Journalisten en persconcentratie.

Rapport van de werkgroep. Gevolgen van Persconcentratie voor Journalisten. Instituut voor perswetenschap, Universiteit Amsterdam, 1976, 127 blz.

In maart 1975 lagen de eerste resultaten ter tafel over het onderzoek naar de gevolgen van de persconcentratie voor journalisten.

Het huidige rapport is het eindverslag van dit onderzoek. Hiervoor werden 3940 enquêteformulieren verstuurd en konden er 1660 gerecupereerd worden (of 42 %). De enquête omvatte vijf rubrieken: algemeen (socio-demografische gegevens), ervaring met persconcentratie, meningen over persconcentratie, redactie-statuuut en enkele afsluitende vragen.

C.L.B.

derwerp vanuit diverse gezichtspunten benaderd wordt en er een soort geheel ontstaat, zodat er voor ieder gading iets te vinden is. Zelfs al vallen bepaalde delen zwakker uit, of beantwoorden niet alle artikels aan de specifieke interesse van de lezer, voor de meesten is er wel iets uit te halen.

De vlotte stijl, eenvormige aanpak van bibliografie na elk artikel, auteurs- en zakenregister en vooral de vaak realistische visie op of benadering van het praktijkgebeuren, verhogen het leesgenot en de interesse voor het meestal omstreden en moeilijk begrip «nieuwsberichten».

L.C.B.

Dimitri NICOLAU, Silvano AGOSTI, Aldo GRASSO, Sergio VEZALLI, Aldo LOMBEZZI, Mario DAJELLI, Chiara MACCONI,
Le Technique dell'Immagine,
Armando, Roma, 1975, 239 blz.

Eerste volume van een nieuwe Italiaanse reeks «massmedia» over «technieken en problemen van de massa-communicatie». Dit eerste boek wil in zeven hoofdstukken antwoorden op de vraag «hoe maakt men: foto's, films, televisie, grafiek, strips, fotomans en publiciteit?» Een (Italiaanse) bibliografie wordt aan elke specialiteit toegevoegd. De verstrekte informatie is elementair en dient met de zinswending «gewoonlijk gaat men als volgt tewerk» aangebracht. Achter dit «gewoonlijk» zit ook hier de feitelijk geheel verschillende en van persoon tot persoon erg wisselende praktijk. Het evenwaardig naast elkaar stellen van gevestigde kunstvormen (film) en infraculturele (fotoroman) en paraculturele (grafiek, publiciteit) activiteiten is evenwel provocatief.

D.L.

U. BEER,
Geheime Miterzieher der Jugend. Die Macht der Massenmedien,
Tübingen, 1975, Katzmann Verlag, 134 blz.

De «gevaaren» van de moderne media voor de opvoeding van de jeugd en wat daar kan tegen ondernomen worden.

G.D.M.

W. BOHM,
Handbuch der Medieninstitute,
München, 1975, 144 blz.

Informatie over mediapedagogische en mediawetenschappelijke instituten en activiteiten in de Bondsrepubliek.

G.D.M.

COMMUNICATIE THEORIE

E. STRASSNER, Hrsg.:
Nachrichten. Entwicklungen — Analysen — Erfahrungen.
München, Wilhelm Fink Verlag, 1975, 276 blz.

Op de achterflap van geciteerde publikatie staat te lezen waarover het allemaal gaat: «Nieuwsberichten — in radio, televisie en pers — worden hier vanuit een kritisch perspectief door linguïsten, sociologen, politologen en perswetenschappers geanalyseerd. Resultaat van deze samenwerking: overzicht over functie, taalkundige structuur, produktie en ontvangst van nieuwsberichten, evenals een inzicht in de 'Workshop' van de journalisten, hun communicatiemogelijkheden en -voorwaarden met de consumenten».

De poging van Strassner e.a. om een aantal aspecten van de nieuwsberichtenproduktie en -consumptie te belichten vinden we geslaagd. Het boek kent de voor- en de nadelen van elke publikatie die artikels van verschillende auteurs samenbrengt rondom één thema. Om enkele nadelen aan te halen: een aantal artikels blijven steken op een inleidend niveau, telkens opnieuw moet er van voren af aan begonnen worden met de probleemsituering zonder te kunnen steunen op voorafgaande artikels, herhalingen komen regelmatig voor, enz. Daartegenover staat dat het on-

George GORDON,
**Communications and media,
Constructing a cross-discipline.**
Hastings House, New-York, 1975, 209 blz.

In dit boek wordt een poging gedaan om communicatie te omschrijven en af te bakken als een discipline. Eerst wordt gepoëld naar de reikwijdte en diepte van het onderzoeksdomein via een overzicht van de mogelijke benaderingswijzen, gezichtspunten en methodes. Vervolgens tracht de auteur dit onoverzichtelijke terrein te herstructureren. Daartoe geeft hij eerst een definitie van het begrip communicatie om vervolgens over te gaan tot een inventarisatie en evaluatie van de bestaande communicatietheorieën en -praktijken.
M.C.

H. KATO,
Japanese Research on Mass Communication,
Selected Abstracts, Honolulu, 1974, 128 blz.

Geselecteerde samenvattingen van Japans communicatie-onderzoek van de laatste decaden met auteur, bronvermelding, doelstellingen, methode en voornaamste resultaten.

G.D.M.

Helmut SCHANZE,
Medienkunde für Literaturwissenschaftler.
W. Fink, München, 1974, 116 blz.

Uitgaande van het standpunt dat het boek al lang niet meer de enige weg is waarlangs literaire vormen en inhoudsverbanden worden, probeert de auteur met behulp van een aantal concepten uit de (zowel sociaalwetenschappelijk als semiologisch georiënteerde) communicatiewetenschap duidelijk te maken welke relaties er bestaan tussen de gedrukte media, het toneel, de film, de radio en de televisie.

J.M.P.

SEMIOTIEK

Umberto ECO
A Theory of Semiotics
Bloomington-Londen : Indiana Univ. Press, 1976, 354 blz.

In de antiekhandel schijnt het de gewoonte te zijn dat men één origineel stuk transformeert tot een aantal «nieuwe» voorwerpen die het predikaat «antiquiteit» mogen blijven dragen : zolang een zeker percentage van het originele materiaal gegarandeerd aanwezig blijft, schijnt er geen vuiltje aan de lucht te zijn. De Italiaan U. Eco nu lijkt ons een beetje dezelfde multiplicatie-techniek toe te passen in de produktie van zijn semiologieboeken. Tekens er een vertaling van **La Struttura Assente** (1968, zelf reeds een derivaat van

een vroeger werk) verschijnt, worden er door de auteur dingen weggelaten, herschreven, bijgeschreven, verschoven. Het resultaat is dan een tekst die zowat tussen een vertaling en een nieuw boek blijft hangen.

Van dit procédé is nu het laatste produkt op de markt verschenen onder de vorm van onderhavig boek. In het voorwoord schetst Eco alle peripetieën die aan deze versie zijn voorafgegaan en wijst er hierbij op dat, vermits hij in dit geval de tekst direct in het Engels heeft herschreven (en dus niet vertaald/getransformeerd heeft) **A Theory of Semiotics** eigenlijk en eindelijk als een volledig nieuw werk kan worden beschouwd. Zo nieuw zelfs - de procedure vormt een fascinerend probleem voor de teksttheorie - dat de cirkel eindelijk kon gesloten worden : het boek werd opnieuw vertaald in het Italiaans onder de titel **Trattato di Semiotica Generale**.

Werpen we nu even een blik op de inhoud van het werk, waarbij we ons niet zullen bezighouden met de vraag wat er nu werkelijk nieuws is t.o.v. de vorige versies. Het project van Eco is een semiotiek te ontwerpen die werkelijk zou kunnen fungeren als een homogene, eengemaakte theorie van de betekenis en/of communicatie. Deze (aanvechtbare) dichotomie, die een aantal klassieke opposities dient uit te schakelen (zoals langue vs. parole, syntaxis vs. pragmatiek...), staat centraal bij Eco vermits ze hem een invalshoek verleent om de globale cultuur te definiëren en te bestuderen vanuit een semiologisch standpunt. Semiotiek kan dan opgevat worden als een mogelijke, alleszins homogene benaderingswijze van de culturele totaliteit («a Logic of Culture») te zien als produktie en communicatie van betekenis. De semiotiek is dus een zeer brede wetenschap, waarvan echter door Eco wel nauwgezet de mogelijkheden en de grenzen worden afgebakend.

Eens deze omgrenzing gerealiseerd worden de noties van de betekenis en de communicatie zelf onderzocht, wordt een code-theorie uitgewerkt en wordt de notie van de tekenproduktie centraal gesteld. Deze laatste notie dient het Eco mogelijk te maken van het (inderdaad nogal hopeloze) probleem van een tekentypologie over te stappen naar typologie van tekenproduktiewijzen.

Ondergetekende is nooit erg enthousiast geweest na de lectuur van een tekst van Eco. Dit boek vormt hierop geen uitzondering : ook hier weer werken Eco's eigenzinnigheden nooit bevruchtend, verhelderend of stimulerend. De heterogeniteit van auteurs en hulptheorieën die hierbij geciteerd en gebruikt worden, zal aan dit verschijnsel wel niet vreemd zijn.

L.V.P.

W. A. KOCH,
Vom Morphem zum Textem, ?
Olms, Hildesheim, 1969, 245 blz.

W.A. Koch bundelt hierin zijn tussen '62 en '67 in tijdschriften gepubliceerde «Aufsätze zur strukturellen Sprach- und Li-

teraturwissenschaft» (ondertitel). Deze in het Duits, Engels, Frans, Spaans en Italiaanse gestelde bijdragen zijn hier fotografisch herdrukt en in chronologische volgorde gerangschikt.

Uitsluitend de titel van de bundel geeft een oriëntatie aan waarin het werk van de Duitse linguïst en semioticus evolueert. Een inleiding of enige andere redactionele begeleiding ontbreken. De boekuitgave bereikt hier een nul-niveau van zuivere reproductie.

D.L.

E. CARONTINI, D. PERAYA,
Le Projet Sémiotique,
Jean-Pierre Delarge, Parijs, 1975, 179 blz.

Meer dan de helft van deze «Éléments de sémiotique générale» bestaat uit de (zoveelste) uiteenzetting van de Saussuraanse linguïstische en semiotische basisstellingen en grondintuïties. Van deze uitvoerige aanloop hebben de auteurs echter geen gebruik gemaakt om enkele oorspronkelijke accenten te leggen. De studie vervoegt daardoor een te lange reeks van inleidingen tot... Een vierde hoofdstuk dat de «science du texte» introduceert, vindt in deze uitvoerige introductie geen logische basis. De inzichten van Althusser en Kristeva worden erin weergegeven, maar lijken niet persoonlijk herwerkt. Een voorbarige publikatie !

D.L.

Varda LANGHOLZ LEYMORE
Hidden Myth. Structure and Symbolism in Advertising
London, Heinemann, 1975, 208 blz.
Jean-Marie BENOIST
La révolution structurelle,
Parijs, Grasset, 1975, 350 blz.

Jean POUILLON,
Fétiches sans fétichisme
Parijs, Maspero, 1975, 354 blz.

Men kan rustig zeggen dat het structuralisme, dat in Frankrijk in de jaren zestig en uitgegroeid was tot een modeverschijnsel en - maar dan op een ander niveau - een aantal mensen en theorieën resp. had getraumatiseerd en ondergraven, zijn hoogtepunt achter de rug heeft. De storm is geluwd, de wonden gelikt, de posities ingenomen, niet zelden heringenomen. Ondertussen is er echter een export geweest van een aantal concepten en auteurs en dit niet alleen naar die landen die traditioneel steeds aansluiting hebben gezocht bij het Franse intellectuele leven, of naar disciplines die door hun invalshoek toch al rijp waren voor infiltratie doch ook in theorieën die door hun originele aanpak en methodologie nauwelijks «besmet» leken te kunnen worden. Van deze opmars van het structuralisme lijkt mij de analyse van reclameboodschappen die onder de titel **Hidden Myth. Structure and Symbols in Advertising** is verschenen, een mooi voorbeeld te zijn. Weliswaar was er in Frankrijk reeds een ander gedaan aan de structureel-semiotische

gische analyse van advertenties e.d., doch men kon rustig zeggen dat het Angelsaksisch onderzoek naar de mechanismen van de persuasie mijlver van een dergelijke benadering verwijderd leek. Bij het open slaan van het boek van mevrouw Langholz Leymore verwacht men dan ook de klassieke termen en namen te vinden uit het empirisch ingesteld sociaal-psychologisch onderzoek. Welnu, deze namen zijn er nog wel, doch ze worden nog slechts gebruikt als «repositioir» waartegenover een heel andere benadering en heel andere namen geplaatst worden. Auteurs als Barthes, Lacan, Greimas, Leach, Lévi-Strauss worden nu naar voren geschoven; het structuralistisch conceptenarsenaal, verrijkt met inzichten uit de theorie der verzamelingen wordt in stelling gebracht, de reclameboodschap wordt nu geanalyseerd als een gestructureerde tekst die, op een verborgen, onbewust niveau, onderworpen is aan een aantal combinatie-wetten die de reële werking van de persuasie garanderen.

De naam van Lévi-Strauss duikt hierbij het meest frequent op, wat trouwens geen verwondering hoeft te wekken. De basis-hypothese van de auteur is immers dat de reclameteksten, zoals wij die kennen, geanalyseerd dienen te worden zoals in de structurele antropologie mythes worden onderzocht. Deze analoge werkwijze wordt verrechtvaardigd door de stelling dat beide teksttypes dezelfde rol in de maatschappij zouden vervullen.

Het is derhalve onvoldoende louter het manifeste niveau van de reclameboodschap in de analyse te betrekken. Veeleer dient men «dieper» te graven en op zoek te gaan naar structuren die, zoals gezegd, het reële functioneren van de tekst mogelijk maken en die, volgens de auteur althans, dezelfde zijn die men aantreft in de «primitieve» mythe. De elementen van de boodschap zouden hierbij op zo'n wijze gearticuleerd worden dat deze, wat ook de manifeste betekenis moge zijn, in feite steeds een oplossing biedt voor de fundamentele conflicten waarmee iedere maatschappij geconfronteerd wordt: «It is a point of great interest that besides the astonishing similarity in the manner in which these two symbolic productions behave, they are also preoccupied with essentially the same problems. Both strive to provide answers to the eternal polarities of the human condition.» (p. 154). Deze fundamentele opposities die zowel in mythe als in reclameboodschap ontwikkeld worden zijn: natuur/cultuur; wij/zij; oorlog/vrede; geluk/ellende, enz. Het gevaar van een dergelijke procedure is manifest te noemen. In vreemd contrast immers met de stelling van het structuralisme dat er naar pluraliteit en differentiaaliteit dient gestreefd te worden, is een dergelijke operatie als fundamenteel reductionistisch te kwalificeren. Van dit probleem is de auteur zich trouwens niet helemaal onbewust.

Dit probleem nu, te articuleren in de opposite «radicale pluraliteit vs. enkele universele schema's van de menselijke geest» vormt een van de meest constante en belangrijke themata in het werk van Lévi-Strauss. Hoe in dit verband door de struc-

turele antropologie een subtiele theorie is uitgewerkt, kan men in twee vrij recente Franse werken lezen, die we dan ook als verhelderend bij de lectuur van Langholz Leymore tekst zouden dureven aanbevelen. Beide zowel het boek van de Franse filosoof Benoist, **La révolution structurale**, als de verzenbundel van de antropoloog Pöuillon, **Fétiches sans fétichisme**, handelen voor een substantieel gedeelte over bovengeciteerde problematiek. Beide auteurs zijn duidelijk Lévi-Straussiaans geïnspireerd en trachten, vanuit een verheldering van de al te veel misbruikte notie van de structuur, de oplossing die Lévi-Strauss in dit verband uitwerkt te verdeeligen. Het lijkt ons hier nauwelijks de plaats om uitvoerig op deze kwestie in te gaan. Stellen we slechts dat het in de Lévi-Straussiaanse traditie het incestverbod zal zijn dat, als scharnier tussen natuur en cultuur, het universele met het particuliere zal dienen te verzoenen. Hoe dan ook, wat alleszins meer dan positief te noemen is aan het werk van Langholz Leymore is het feit dat de auteur een problematiek en een terminologie binnengebracht heeft in een domein waarin deze tot voor kort grotendeels afwezig leken.

W.A. KOCH
Strukturele Textanalyse,
Olms, Hildesheim, 1972, 486 blz.

Deze bundel essays over tekstanalyse is het eerste volume van de *Studia Semiotica*, uitgegeven o.l.v. W.A. Koch Duitse, Franse, Amerikaanse, Italiaanse en Russische studies werden er fotografisch gereproduceerd, wat in het geval van een Russische tekst in cyrillisch schrift en een Sloveense tekst, toch wel teveel van de Europese lezer verwacht. Naast studies van Franse structuralisten als Metz, Barthes, Greimas, Todorov, Bremond, zijn er ook teksten in opgenomen van inhoudsanalysten als Saporta en Sebeok, van Halliday, Hill en Dundes. Analyse van film (Metz), reclame (Barthes), poëzie (Wienold, Koch, Baumgärtner, Smith), radionieuws (Harweg) enz. De resoluut internationale opstelling van de samensteller, zijn wat methodologische verschillpunten betreft «oecumenische» opstelling, is ongewoon en zou wellicht tot vruchtbare kruisverbindingen aanleiding kunnen geven.

D.L.

KULTUUR - THEORIE

Edgar MORIN,
L'Esprit du Temps, 1 Névrose, 2 Nécrose,
Grasset, Parijs, 1975, 283 blz., 271 blz.

Een set van twee boeken, waarvan het eerste deel onder dezelfde titel reeds in

1962 verscheen (en toen als «De Culturele Industrie» in het Nederlands werd vertaald). Het tweede deel bundelt Morins gelegenheidsartikels en uitvoeriger studies sinds «mei '68». De beoogde contrastwerking tussen observaties en inzichten die 20 jaren uit elkaar liggen, functioneert maar in beperkte mate. Het eerste deel blijft boeiende lectuur, maar lijkt nu reeds te behoren tot een adolescent stadium van observatie en analyse van de consumptiemaatschappij en massa-cultuur. Het geeft ook een kader waarin «een» communicatie-wetenschap evolueerde, twee decennia terug. Morins uit het einde der jaren zestig daterende ontdekking van het Amerikaans systeemdenken dat cultuur en biologie, ecologie en geschiedenis verbinden wil, verschaft de auteur een mythisch groots kader voor cultuur-observaties. Zijn briljante vulgarisering en sprankelend gewaagde associaties blijven echter voor bijzonder prettige en inspirerende lectuur zorgen.

D.L.

Henri LEFEBVRE,
Kritik des Alltagslebens,
Hanser Verlag, München, 1974, 3 banden
samen ongeveer 600 blz.

Deze Duitse vertaling in de reeks «Kommunikationsforschung» van de Duitse Reihe Hanser, wijst op de blijvende aantrekkingskracht van deze studie en van haar auteur, de onorthodoxe Franse marxist Lefebvre. Een eerste uitgave van dit boek dateert reeds van 1947, een tweede druk werd in 1958 aanzienlijk uitgebreid. Voor de Duitse vertaling schreef Lefebvre een voorwoord.

D.L.

Traverses

1. **Lieux et Objets de la Mort**,
2. **Le Design**,
3. **La Mode**,
4. **Fonctionnalisme en Dérive**,
Editions de Minuit, Parijs, 1975/1976, 150 blz. per nummer, geïll.

Dit tijdschrift is een creatie van het Franse «Centre de Création Industrielle» en zijn directeur Mathey. Jean Baudrillard, Michel de Certeau en Marc Le Bot zitten o.m. in de redactie. Het analytische en thematische profiel van het blad illustreert de beweeglijkheid van het huidige Franse intellectuele klimaat. De invalshoek is historisch-anthropologisch, de stemming is de-mythologiserend, de reflexen zijn vaak van esthetiserende aard. In deze nummers wordt een opmeting gemaakt van de slagschaduw door modernisme (design) en wetenschappelijkheid (functionalisme) geworpen. Het «fundamentele» thema van de dood en het «efemere» verschijnsel van de mode krijgen beide in deze nummers een ander statuut: culturalisering van de dood en radicalisering van de mode. Al de nummers zijn uitvoerig en intelligent geïllustreerd.

D.L.

16 mm - PROJECTOREN BAUER

professionele perfectie, eenvoudige bediening.

BAUER P 6 : «De onvermoeibare» van BAUER naar keuze met automatische of hand-bediening.

Algemene eigenschappen :

- versterker 20 Watt sinus vermogen,
- halogeenlamp 24V 250 W.
- automatische stop bij einde van de film of bij eventuele filmbreuk.

BAUER P 6 S : voor 16mm-films zonder klankspoor,

BAUER P 6 L : voor 16mm-films met optisch klankspoor,

BAUER P 6 TS : voor 16mm-films met optisch en magnetisch klankspoor, beeldstilstand, lamp met koudspiegel 24V 250 W,

BAUER P 6 M : voor 16mm-films met optisch en magnetisch klankspoor en magnetische opname.

BAUER P 6 MARC 300 : uiterst lichtsterke projector voor zeer grote zalen, openluchtprojecties enz... met Xenon Marc 300 lamp.

BAUER P 6 STUDIO

Professionele dubbelband projector voor studio's, industrie, telecinema enz...

AUDIO-VISUEEL PROGRAMMA

FERNSEH :

- C.C.T.V. zwart/wit en kleur,
- camera's, monitors, video-recorders V.C.R. enz ...

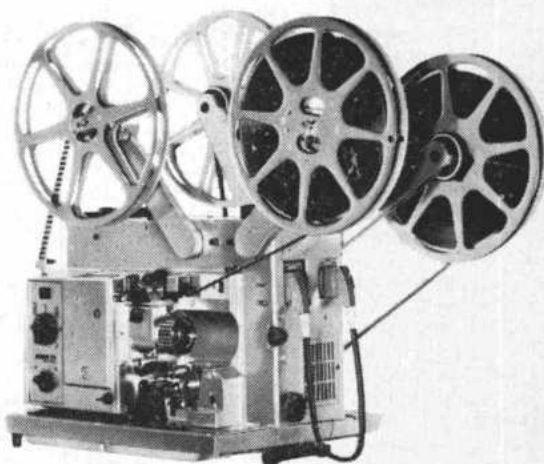
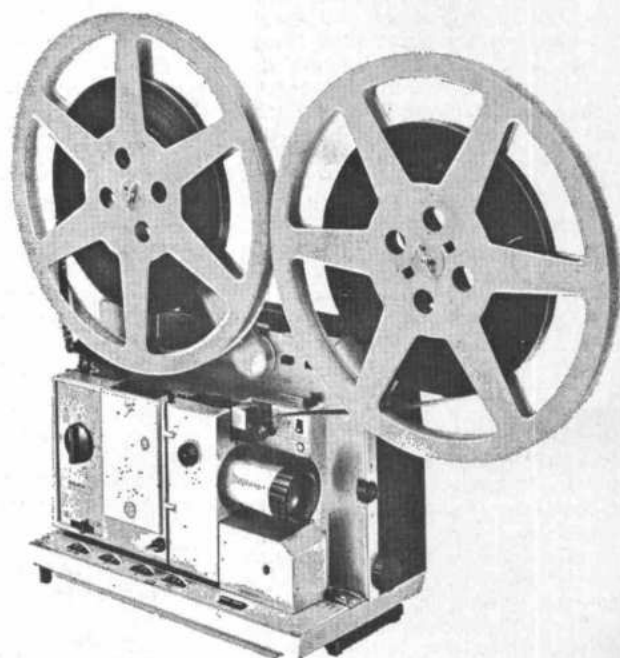
prijzen en documentatie op aanvraag

ALLUMALUX

Steenweg op Bergen 130

1070 - BRUSSEL

Tel. 02 - 523 94 25

Joachim GOTH, e.a.
Rhetorik, Ästhetik, Ideologie,
J.B. Metzler, Stuttgart, 1973, 317 blz.

«Aspekte einer kritischen Kulturwissenschaft» is de ondertitel van deze bundel van 12 essays, geschreven voor het seminarie Algemene Retoriek aan de universiteit van Tübingen. Thema's, methodologische achtergronden en wetenschappelijke objectieven der verschillende bijdragen liggen nogal uiteen. In een voorwoord wordt de opsplitsing in en afgrenzing van de verschillende disciplines een factor genoemd die de ontwikkeling van een cultuurgemeenschap in de weg staat. Zo uiteenlopende onderwerpen als radio-reclame, politieke berichtgeving, toespraken van Goebbels, retoriek van Lassalle, arbeidersliteratuur, de Brecht-Lukács discussie, de literaire markt, de speltheorie en het muziekinstrument harp, worden er behandeld.

D.L.

FILM

Marguerite DURAS, Jacques LACAN, Maurice BLANCHOT, Dyonis MASCOLO, Aurière GAUTHIER, Pierre FEDIDA, e.a.
l'arguerite Duras,
ditions Albatros, Parijs, 1975, 189 blz., geïll.

De 'Collection ça' verscheen een bundel essays rondom het oeuvre van Duras. Romanicië, scenariste van Resnais («Hiroshima»), Colpi en Brook, cineaste van «La Musica» tot «India Song» verleidt naar werk tot intense associaties van literatuur-theoretische, feministische, film-theoretische, poëtiserende aard. Of dit oeuvre deze uitgebreide en zwaarwegende solidariteiten ook rechtvaardigt, is ook na de lectuur van deze bundel niet aangetoond. In het boek is de découpage van «India Song» opgenomen.

D.L.

Lino MICCICHE,
Il Neorealismo cinematografico Italiano,
Marsilio, Venezia, 1975, 414 blz.

Het tiende festival van de nieuwe film van Pesaro (september 1974) had het neorealisme als studiethema gekozen. De toen gehouden referaten (een dertigtal) zijn hier gebundeld. Vier hoofdstukken: politiek-culturele context, problematiek van het realisme, stijl en ideologie van het neo-realisme, de Italiaanse film der jaren dertig. Onder de haast uitsluitend Italiaanse sprekers: Aprà, Bettetini, Lizzani.

D.L.

Peter B. SCHUMANN (Hrsg.)
Kino und Kampf in Lateinamerika,
Hanser Verlag, München, 1976, 264 blz.

Een bundel essays van Latijns-Amerikaan-

se cineasten actief in de sector politieke film. Achtereenvolgens komen Chili, Argentinië, Brazilië, Cuba, Bolivia, Columbia en Mexico aan de beurt. Een uitvoerige bibliografie rondt deze documentatie af; een index maakt ze bovendien bruikbaar.

D.L.

Raymond DURGNAT,
Durgnat on Film,
Faber and Faber, Londen, 1976, 238 blz., geïll.

Uit de essaybundels «Films and Feeling» (1967) en «The Crazy Mirror» (1969) stelde Durnat nu een nieuwe selectie en een nieuw boek samen. Wij begrijpen deze werkwijze der onvolledige heruitgave niet. Amateurs van Durnat — het behoren er velen te zijn! — zullen naar de oorspronkelijke volumes willen grijpen om met de nu ontbrekende essays kennis te kunnen maken. Ook het voorwoord van Durnat zelf verantwoordt de nieuwe selectie en combinatie niet dwingend. De studies van Durnat behoren stuk voor stuk een ruimer lezerspubliek te vinden dan hun relatief dure hardcover uitgaven toelieten, maar de gebruikte formule is daartoe bevestigend.

D.L.

Gianni RONDOLINO,
Roberto Rossellini,
La Nuova Italia, Firenze, 1974, 125 blz.

José Luis GUARNER,
Roberto Rossellini,
Studio Vista, Londen, 1970, 144 blz. geïll.

Het boekje van Rondolino verscheen in de maandelijks verschijnende pocketreeks «Il Castoro Cinema». De studie van Guarnier verscheen in de degelijke reeks «Movie Paperbacks». Beide studies beschrijven chronologisch het oeuvre van de cineast. Het levenswerk van Rossellini is, net als dat van Renoir, verbluffend veelzijdig: open voor alle mogelijke invloeden van de tijd, de toevallige geografie, de medewerkers. Zij evolueerden volgens een esthetiek van de improvisatie die iedere meer systematische aanpak schijnt te ontmoedigen. Maar ook de onsystematische, zuiver chronologische beschrijving volgens dewelke beider oeuvre momenteel nog benaderd wordt, heeft een snel bereikte grens. Beide boeken zijn van een filmografie voorzien, het werk van Guarnier besluit met een bibliografie.

D.L.

George PERRY,
The Great British Picture Show,
Paladin, Frobmore, 1975, 367 blz. geïll.

Raymond LEFEVRE, Roland LACOURBE,
30 Ans de Cinéma Britannique,
éditions Cinéma 76, Parijs, 1976, 488 blz., geïll.

Een Britse en een Franse studie over die grote onbekende van de wereldcinema:

de Britse film. George Perry's studie verscheen in '74 en kreeg reeds een jaar daarop een pocketeditie. In een doorlopende tekst wordt de Britse filmgeschiedenis van geboorte tot de dag van vandaag beschreven. Een bibliografie, een personen- en titel-register én een reeks bio- en filmografieën maken het boek bruikbaar.

De twee Franse auteurs hebben geen doorlopende tekst, maar enkele reeksen alfabetisch en chronologisch geordende overzichten samengesteld. Daaronder een jaar per jaar gerangschikt overzicht van de Britse film tussen 1940 en 1965, een register van cineasten, een ander van acteurs en een derde van andere filmpersonaliteiten. Er is een hoofdstuk gewijd aan de Britse filmeconomie, een ander aan Britse filmgenres en een derde beschrijft de voorgeschiedenis tot 1939. Een index van filmtitels en een bibliografie besluiten het boek.

D.L.

Jacques DE VISSCHER,
«Zielekanker», Symboliek in de Filmkunst van Ingmar Bergman,
Universa, Wetteren, 1976, 261 blz., geïll.

De studie van De Visscher is het nummer één van een Vlaamse «filmbibliotheek». De S. analyseert acht meer recente films van de Zweedse cineast: van «Persona» (1966) tot en met «Scènes» (1974) en een valreepstukje over «De Toverfluit». Aan deze acht studies voegt hij nog een theoretisch hoofdstuk toe over «het interpreteren», de methode die hij bij zijn analyses gebruikt. Fragmenten van dit boek verschenen reeds eerder in de maandbladen Streven en Kultuurleven. Het boek is revelerend voor de fundamentele opties van een filmkritiek en een filmpedagogie, die overal haar aanhangers heeft maar met name in Vlaanderen een onaangevochten monopoliepositie inneemt. Ten onrechte klaagt de S. over weerstanden en onbegrip. Men mag dan al tegenstribbelen tegen zijn wijsgerig geïnspireerde en geformuleerde esthetiek, wat Bergman betreft en zijn invalshoek op het verschijnsel film, vindt hij een beaamd publiek tegenover zich.

In zijn methodologisch hoofdstuk gaat hij kort in op twee teksten die een alternatieve benadering van Bergman, van film en van kunst in het algemeen mogelijk maken. Enkele pagina's worden gewijd aan semiologie en aan het essay van Sontag «Against Interpretation». De S. maakt van die confrontatie geen gebruik om zijn eigen hermeneutische esthetiek aan te scherpen, maar vertilt zich aan pogingen om deze benaderingen naar zich toe te vertalen: wat vervorming betekent van de oorspronkelijke teksten en verwatering meebrengt voor de eigen theorie.

De discussie tussen hermeneutisch-humanistische filmesthetiek en formaliserende filmesthetiek wordt momenteel boeiender in de Britse filmresearch gevoerd met bijdragen van Wood en Durnat aan de ene, de auteurs van het tijdschrift Screen aan de andere kant.

D.L.

Stig BJORKMAN, Torsten MANS, Jonas SIMA,
Bergman über Bergman,
 Hanser Verlag, München, 1976, 333 blz.
 geïll.

Ingmar BERGMAN,
Von Angesicht zu Angesicht,
 Hoffmann und Campe, Hamburg, 1976,
 173 blz., geïll.

Ernie ANDERSON,
**Produktionshandbuch zu Ingmar Bergmans
 Von Angesicht zu Angesicht,**
 Hoffmann und Campe, Hamburg, 1976, 127
 blz., geïll.

Na de Franse vertaling van het Zweedse interview-boek met Bergman is er nu ook een Duitse vertaling van verschenen, aangevuld met een gesprek over «Scènes» (maar nog niet over «De Toverfluit» of «Face to Face»). Het is alleszins fraaier gedrukt en rijker geïllustreerd dan de Franse editie. Het blijft een belangrijke informatiebron over de geliefde Zweedse filmer. Zo geliefd dat zijn filmscenario's meteen door grote bestseller-uitgevers in zowat alle talen in boekvorm op de markt komen. Na «Scènes» is het de beurt aan «Face to Face» waarvan ondertussen ook al een Nederlandse vertaling verscheen bij Bruna. Dergelijke edities staan nochtans veraf van wat men momenteel van filmboeken zou mogen verwachten: tenminste een technisch scenario i.p.v. het literaire dat hier wordt aangeboden, een degelijke filmkritische begeleiding en informatie rondom de productie van de film. Dit alles ontbreekt.

Het Produktionshandbuch van Bergmans perschef Anderson is een bijzonder fraai geïllustreerde brochure, vol met promotie-kopij die men doorgaans filmjournalisten ter beschikking stelt bij de persvisie. In dit geval dient men er nog voor te betalen ook!

D.L.

Jean COLLET, Michel MARIE, Daniel PERCHERON, Jean-Paul SIMON, Marc VERNET, met een voorwoord van Christian METZ,
Lectures du Film,
 Editions Albatros, Collection ça, Parijs, 1976, 240 blz.

Onder 27 trefwoorden hebben de schrijvers van dit vulgariserende naslagwerk gepoogd de basisterminologie van de klassieke filmtheorie en van de moderne (Franse) filmsemiotiek toegankelijker te maken. Iedere bijdrage (5 tot 10 blz. lang) wordt gevolgd door een degelijke bibliografie. De combinatie van vertrouwde en nieuwe termen en inzichten is wel niet bevorderlijk voor de conceptuele eenheid van het boek, maar is wellicht tactisch handig bekeken. Van «caméra», «diégèse» en «direct» kunnen lezers overstappen naar «analogie», «connotation» en «espace». Aan het slot van het boek is een bibliografie opgegeven alsook een kleine filmwoordenschat.

D.L.

Herkenrodesingel 10,
 3500 Hasselt - Tel. 011-22.59.11

HET BELANG VAN LIMBURG

het grootste regionale dagblad
 in België, meer dan
dagelijks 300.000 lezers

10 reclame-weekbladen
 gratis in alle bussen
264.623 eks.

Concentra Grafic

voor drukwerken met standing

Concentra Post

distributie reclamefolders
 wekelijks huis aan huis in gans
 limburg

magazine
 voor informatie en reclame
 in offset met 4 kleuren
 gratis in alle bussen
195.536 eks.

Christian METZ, Jean-Louis BAUDRY, Julia KRISTEVA, Félix GUATTARI, Roland BARTHES, Raymond BELLOUR, e.a. **Psychanalyse et Cinéma**, Seuil, Communications nr 23, Parijs, 1975, 350 blz. geïll.

Marc VERNET, Roland BARTHES, Stephen HEATH, Raymond BELLOUR, Jean-Louis SCHEFER, e.a. **Christian Metz**, Editions Albatros, ca nr 7/8, Parijs 1975, 176 blz.

Eén tijdschriftnummer door Metz geïnspireerd, met twee uitvoerige studies van zijn hand, een ander tijdschriftnummer aan hem opgedragen; beide werden begin '75 gepubliceerd. Ze horen dan ook bijna samen. Dezelfde auteurs treft men in beide nummers aan, geschreven vanuit eenzelfde theoretisch moment van de toch wel zeer dynamische Franse theoretische (film-)reflexie. Guattari, Barthes en Kristeva maken kleine gastoptredens in deze nummers, die er echter niet minder belangrijk om zijn. In «ça» wordt Metz uitvoerig geïnterviewd. In Communications gaat Metz in twee bijdragen in op de toeschouwer van de film, na lange tijd uitsluitend een analyst te zijn geweest van de tekst van de film. In Communications analyseert BelLOUR over meer dan 100 blz. Hitchcocks «North by Northwest». Kuntzel zet er een studie: «Le Travail du Film» in een nummer van Communications van '72 aangevat verder: na Langs «M» bestudeert hij «The Most Dangerous Game» van Schoedseck en Pichel.

D.L.

Louis SEGUIN, **Une Critique dispersée**, Union Générale d'Éditions, collection 10/18, nr 1035, Parijs, 1976, 446 blz.

Giovanni GRAZZINI, **Gli Anni Settanta in cento film**, Laterza, Bari, 1976, 328 blz.

Seguin, filmcriticus van het Franse tweewekelijkse «La Quinzaine Littéraire», bundelde bijdragen geschreven tussen 1970 en 1975. Giovanni GRAZZINI, filmcriticus van de Italiaanse krant «Corriere della Sera» deed dat voor dezelfde periode. De bundels der bekende Amerikaanse filmcritici vinden dus eindelijk navolging in de Europese uitgeverijpolitiek. Het boekje van Grazzini is goed verzorgd: iedere film wordt van een gedetailleerde generiek-informatie voorzien. Een titel- en namenregister maakt het mogelijk tussen die vele tientallen stukjes wegwijs te geraken. Helaas ontbreekt een dergelijke elementaire apparatuur in de bundel van Seguin. De stukjes zijn er niet chronologisch (zoals bij Grazzini) maar thematisch gerangschikt, rondom elf hoofdstukken waar telkens een inleiding werd bijgeschreven. Een inhoudstafel en index ontbreken.

D.L.

J. DUDLEY ANDREW, **The Major Film Theories**, Oxford University Press, London, 1976, 278 blz.

Andrew TUDOR, **Theories of Film**, Secker and Warburg, London, 1974, 168 blz., geïll.

Wat men de «klassieke» filmtheorieën is gaan noemen, hebben hier en daar nieuwe lezers en nieuwe interpretaties gevonden. Het werk van Eisenstein wordt bv. in het Frans en het Duits (door diverse redacties) vertaald. Het werk van Bazin en Kracauer wordt heruitgegeven en nieuwe overzichten en inleidingen verschijnen. Het werk van Andrew is beschrijvend en het uitvoerigst: het behandelt talrijke auteurs en is van een bibliografie en een index voorzien; dat van Tudor is minder omvangrijk, maar polemiseert met de besproken auteurs vanuit een eigen theoretische bekommernis.

D.L.

Alan LOVELL, Jim HILLIER, **Studies in Documentary**, Secker & Warburg, London, 1972, 175 blz., geïll.

Erik BARNOUW, **Documentary**, Oxford University Press, London, 1974, 332 blz., geïll.

Alan ROSENTHAL, **The New Documentary in Action**, University of California Press, Berkeley, 1971, 287 blz., geïll.

De studie van Lovell en Hillier beschrijft de grote Britse documentaire traditie (Van Grierson tot Jennings) en sluit met de Britse «free cinema». De studie van Rosenthal beperkt zich tot de hedendaagse Amerikaanse documentarist (met uitschieters naar Groot-Brittannië en Israël). Voor een globale introductie van dit toch wel karig behandelde hoofdstuk der filmgeschiedenis moeten we naar Barnouws studie waarvan de ondertitel luidt: «A History of the Non-Fictionfilm». Barnouw zorgde voor een bibliografie en een namende zakenregister.

D.L.

Les Cahiers de la Cinémathèque. **La Révolution du Parlant**, nr 13/14/15, 1974, Perpignan, 226 blz., geïll.

10 ans de confrontation, n° hors série, Perpignan, 1976, 144 blz. geïll.

Mémoire d'une Nation, nr 18-19, 1976, Perpignan, 152 blz., geïll.

Hollywood, nr 20, 1976, Perpignan, 96 blz., geïll.

Wij signaleerden hier reeds de twee thema-nummers die de Cahiers de la Ciné-

mathèque aan Griffith wijdden. Hier enkele van hun recente thema-nummers. Dit provinciale, on-Parijse (anti-Parijse) tijdschrift van filmhistorische studie en documentatie brengt bijzonder eigenzinnig schoolse, vaak verouderde en onhandige studies en documentaties. Verscheidene van hun thema's worden nochtans elders nauwelijks geëxploreerd en maken de nummers van deze Cahiers dan ook onmisbaar. Wij denken aan Griffith, aan «La Révolution du Parlant» en aan «Mémoire d'une Nation» waarin 100 jaren Franse geschiedenis gezien doorheen de film, gepresenteerd worden.

D.L.

RECLAME

David CORKINDALE, Sherril KENNEDY, **Measuring the effect of advertising**, Saxon House/Lexington Books, Westmead (UK)-Lexington, Mass. (USA), 1975, 241 blz.

Op basis van empirisch onderzoek worden richtlijnen geformuleerd voor het opstellen van een operationeel onderzoeksplan. Alle beschikbare - meestal statistische - methodes voor de studie van reclame-effecten worden uitvoerig beschreven en geëvalueerd. De auteurs leggen sterk de nadruk op het belang van een duidelijk omschreven en meetbaar reclaimedoel, waaraan het uiteindelijke effect van de reclamecampagne kan getoetst worden. Een interessante technische handleiding voor reclame-mensen in wetenschap en management.

M.C.

Trevor MILLUM, **Images of woman; Advertising in women's magazines**, Chatto & Windus, London, 1975, 206 blz.

Grondige analyse van de reclame in Britse vrouwenbladen. Opzet van deze studie was na te gaan welk beeld de reclame geeft van de vrouw, en welke de betekenis daarvan is voor de positie/rol van de vrouw in de Britse samenleving. De inhoudsanalyse is degelijk uitgevoerd en het ontworpen classificatiesysteem kan een nuttige basis vormen voor verder onderzoek van reclame- en andere visuele boodschappen. Teleurstellend evenwel is de besluitvorming. Het vrouw- en vrouwelijkheidbeeld, dat in de geanalyseerde reclameboodschappen tot uiting komt, bevestigt de vrouw in haar traditionele rollen van huisvrouw, moeder en sex-object, een patroon dat trouwens ook door andere parallele studies wordt gereveleerd. De auteur knoopt hieraan algemene beschouwingen vast over de socialiseringsfunctie van de reclame. Hij laat echter na de onderzoeksresultaten aan de concrete sociale realiteit te toetsen. Nergens ook wordt nader ingegaan op de betekenis van vrouwenbladen voor de vrouw - en de adverteerder.

M.C.

Shirley POLYKOFF,
Does She... Or Doesn't She ?
Doubleday & Company, Inc., Garden City,
New York, 1975, 131 blz.

Autobiografie van een vrouw, «who made it» in de Amerikaanse reclame business. Geboren uit een immigrantenfamilie, klom ze op tot de top van de succesladder. Kleurrijk en anecdotisch beschrijft zij haar loopbaan, die bekroond werd met haar verkiezing tot «Advertising Woman of the Year» - een prestigieuze onderscheiding voor haar als reclame-expert en als vrouw.

M.C.

Peter ROBERTS,
Any color so long as it's black... The first fifty years of automobile advertising
David & Charles, 1976, 144 blz., geïll.

Een rijkelijk geïllustreerd boek over de eerste vijftig jaar van publiciteit rond het leukste grote-mensen-speelgoed van de twintigste eeuw: de auto. Aangetoond wordt hoe de reclametechnieken in de loop van die jaren - zowel in hun grafisch-esthetische uitwerking als in de «appeal»-functie van de reclameboodschappen - geëvolueerd zijn.

J.S.

TAAL

Helmut HENNE
Sprachpragmatik. Nachschrift einer Vorlesung,
Tübingen, Niemeyer, 1975, 120 blz.

Gilbert HOTOIS
La philosophie du langage de Ludwig Wittgenstein
Brussel: E. de l'Univ. de Bruxelles, 1976, 220 blz.

Het boekje over taalpragmatiek van Henne dient - zoals de ondertitel het trouwens aanduidt - gelezen te worden als een verzameling van achteraf uitgewerkte colleges. Een dergelijke procedure vertoont zonder enige twijfel nadelen (de auteur dient bondig te zijn en toch heel wat dingen aan te raken), doch heeft anderzijds het grote voordeel dat, wanneer de competentie en het synthetiserend vermogen van de spreker/schrijver bevredigend is, men een didactisch overzichtelijke en niet al te lange schets krijgt van een bepaalde problematiek. Het zijn nu juist deze kwaliteiten die men in het werk van Henne terugvindt.

Ook na de lectuur van dit werk blijft het ons opvallen hoe moeilijk het wel is om de pragmatiek te definiëren als zijnde bepaald door één specifieke, globale methode. Men dient dan ook veeleer te zeggen dat de pragmatiek, d.w.z. een bepaalde benadering van de taalproblematiek veel-er een verzamelnaam is voor een aantal disciplines die zich afzetten tegen de al

te grote homogenisatie en het doorgevoerde reductionisme dat de moderne linguïstiek kenmerkt. Daar waar in de linguïstiek de taalprocessen los van hun communicatieve situatie bestudeerd worden, zal de pragmatiek radicaal de andere weg inslaan en het spreken bestuderen in een communicatieve situatie, waarbij de interactie tussen taal, maatschappij en subject de problematiek zal uitmaken. De pragmatiek kan dan ook een schapestal genoemd worden waarin een aantal disciplines die bovengenoemde invalshoek hebben gekozen elkaar terugvinden, zoals sommige communicatietheorieën, de sociolinguïstiek, de retoriek, alerhande taal filosofieën, de psychoanalyse, de semiologie/semiotiek, vele teksttheorieën... De pragmatiek verschijnt dan als een overkoepelende discipline die de diverse theorieën tracht te ordenen, verbanden poogt te leggen, meer algemene modellen dient op te stellen.

Het boekje van Henne nu doet geen afbreuk aan bovengeschetst beeld. In een achttal hoofdstukken worden een aantal typische pragmatische problemen aangesneden waarbij de lezer voortdurend geconfronteerd wordt met wisselingen in invalshoek en theoretische pertinentie. Een uitstekend hoofdstuk over de typologie van de verbale communicatie wordt hierbij b.v. gevolgd door een o.i. minder interessante uiteenzetting over de semiotiek. De relatie tussen spreken en schrijven wordt behandeld, waarbij een aantal zinnige (want weinig orthodoxe) dingen worden gezegd. De taalhandelingsfilosofieën van Austin en Searle komen eveneens kort aan bod, terwijl tevens - en dit vormt een van de meest interessante hoofdstukjes - op de affiniteit wordt gewezen tussen de vroegere retoriek en de moderne taalpragmatiek.

Klassiek voor een werk over pragmatiek - en ook Henne maakt hierop geen uitzondering - is tevens de grote interesse voor de taal filosofische opvattingen van Ludwig Wittgenstein, en dan meer in het bijzonder voor diens notie van het taalspel en de daarbij horende regel. Wie dit thema uit de pragmatiek verder wil uitwerken dient onderhand reeds een overvloedige literatuur te doorworstelen. De studie van Hotois, **La philosophie du langage de Ludwig Wittgenstein**, voegt aan deze overvloed nog een werk toe, waarbij precies de notie van de aan regels gebonden taalspelen centraal wordt gesteld.

Over de intrinsieke waarde van dit, niet steeds makkelijk leesbaar boek, kunnen we, gezien onze beperkte kennis van de Wittgensteiniaanse taal filosofie, geen oordeel vellen. Wat we wel kunnen zeggen is dat onze eerste grondige kennismaking met Wittgenstein fascinerend kan genoemd worden. De thema's en grondideeën die door Hotois in zijn analyse van Wittgensteins taal denken (de evolutie (of breuk?) vanaf de **Tractatus** tot de **Philosophical Investigations** wordt onderzocht) naar voren worden gehaald zijn ongemeen rijk te noemen. De relatie tussen de taal en de problematiek van de waarheid en de valsheid; het afwijzen van de, de waarheid sprekende, metataal en het probleem van de twijfel binnen de taal; de nadruk

die gelegd wordt op het aan regels gebonden spel karakter van de taal; de stelling dat de verschillende, niet tot elkaar te reduceren taalspelen niet samen de taal uitmaken; de primauteit van de regel op de consensus; de taalimmanentie, de intertekstualiteit zonder diepte; de radicale pluraliteit; de evacuatie van het subject... het zijn alle zeer moderne ideeën waarbij men voortdurend geneigd is parallellen te trekken met wat er in Frankrijk de laatste jaren in het structuralisme een poststructuralisme rond de taal gezegd is.

Terecht waarschuwt de auteur echter voor deze en soortgelijke recuperatiepogingen. Immers, eveneens en wellicht met meer recht zou men Wittgenstein in verband kunnen brengen met het logisch positivisme of met de analytische filosofie, terwijl ook de hermeneutiek en de fenomenologie voortdurend interesse verdienen. Een van de grootste kwaliteiten van het werk van Hotois lijkt ons dan ook dat hij in dit verband de onrecupereerbare specialiteit van Wittgenstein in de pragmatische problematiek heeft aange-toond.

L.V.P.

OMROEP

Judith GELFMAN,
Women in television news
Columbia University Press, New York/
London, 1976, 184 blz.

Basismateriaal voor dit boek bestond uit een reeks interviews met een dertigtal vrouwelijke TV-journalisten in de V.S.A. Hieruit wordt dan een profiel gedistilleerd van de succesvolle TV-nieuwsvrouw. Enkele aspecten die daarbij aan bod komen zijn: de weg naar de top, discriminatie in het televisiemilieu, professionele loopbaan vs. privé-leven. Voor lezers, die enigszins vertrouwd zijn met de Amerikaanse televisie, is het boek interessant als nadere kennismaking met enkele bekende gezichten. Ook voor niet-ingewijden kan een blik op de Amerikaanse TV vanuit een aparte invalshoek boeiend zijn.

M.C.

Bernward WEMBER,
Wie informiert das Fernsehen ?
List, München, 1976, 176 blz., geïll.

Wemmers televisie-essay over televisie-informatie ligt nu in een nauwgezette reconstructie in boekvorm voor. De integrale tekst van de uitzending is erin opgenomen en het visuele element wordt met een overvloed van afbeeldingen uit het programma opgeroepen. In kleine tekst is zelfs het precieze verloop van deze beelden nauwkeurig beschreven. Aan deze reconstructie zijn een zestigtal pagina's di-

dactische voorstellen toegevoegd om vanuit de televisie-uitzending eigen analyses in klas of werkgroep uit te voeren. Tot slot zijn een aantal Duitse commentaren op de uitzending afgedrukt. Wemmers aanpak van televisie-informatie wordt hiermee gecanoniseerd tot een klassieke televisie-studie en verdient daardoor uitvoerige aandacht.

D.L.

Ad KOOYMAN en Max VAN ROOY

De potentie van een Dwerg,

Contact, Amsterdam, 1976, 247 blz., geïll.

Een halve eeuw VPRO, dit jaar gevierd, werd met een aardig feestboek herdacht. Essays van Blokker, Kooyman, Rademakers, Vogelaar, Hofstede, Drupsteen, e. a. vormen echter geen geheel, noch een goede mozaïek. Samengesteld vanuit de feestvierende omroep zelf, ontbrak dat evaluerende accent over de omroep en zijn geschiedenis die men juist van de VPRO wel zou verwachten. Het essay van Haakman over film en het gesprek met Hoffland over journalistiek zijn belangwekkende uitschieters. Het boek is fraai geïllustreerd.

D.L.

Nederlandse Omroep Stichting

Omroep dicht bij huis - de regionale omroep

Omroepodium nr 1

NOS, Hilversum, september 1976, 72 blz.

«Omroep dicht bij huis» is de eerste brochure uit een serie die de Nederlandse Omroep Stichting onder de naam «Omroepodium» hoopt uit te brengen. Met de serie beoogt de redactie het licht te werpen op zaken die de omroep raken, die actueel zijn of gaan worden, en waarbij ook andere dan de directe omroepingen betrokken zijn. Het is tevens de bedoeling om op het omroepodium anderen de gelegenheid te geven hun kritisch licht op een bepaald onderwerp te laten schijnen.

Het eerste, nu voorliggend, nummer bevat een bundel opstellen over regionale omroep. De brochure opent met een reeks kanttekeningen van professor dr. Henk Prakke bij het begrip «regionale cultuur». Het is bij mijn weten voor het eerst dat in een Nederlandstalige publikatie op een dergelijke informatieve wijze aandacht wordt gevraagd voor het verschijnsel van de regionale omroep als zodanig. Dat is een erg goed ding. Want het zou best eens kunnen zijn dat de relokalisering van de omroep de grootste ontwikkeling op het gebied van de radio en de televisie in deze decade zal zijn

H.V.P.

Hans VAN DEN HEUVEL

Nationaal of verzuild.

De strijd om het Nederlandse omroepbestel in de periode 1923-1947.

Ambo, Baarn, 1976, 389 blz., 27,50 gulden.

In zijn aan de Nijmeegse Universiteit verdedigde dissertatie «Nationaal of ver-

zuild» beschrijft dr. Hans van den Heuvel de strijd om de organisatorische opzet van het Nederlandse omroepbestel in de periode 1923-1947. In concreto laat de auteur daarin fris leesbaar zien, wat de wortels van het Nederlandse omroepbestel waren en vooral hoe de omroepverenigingen zich tijdens en direct na de Duitse bezetting met succes hebben verzet tegen alle pogingen om het «zuilenbestel» op te blazen.

Vooraf vanwege de vernieuwingsgeest die na de oorlog ook in Nederland op maatschappelijk, sociaal, politiek en religieus terrein heerste, heeft het er naar uitgezien, dat toen zou worden afgerekend met de vooroorlogse omroepstructuur. Wat zich in die korte periode tussen 1944 en 1947 voltrok, was een keiharde strijd waarin de voorstanders van de nationale omroep - een onduidelijk kartel van vaak hooggestemde bestuurders uit Londen, van achtergebleven hoofdmannen in Den Haag, van nogal wat progressieve intellectuelen en kunstenaars en van oude aanhangers van de V.P.R.O. - werden vermalen. Dat proces maakt Van den Heuvel goed zichtbaar. De omroepen die bij het uitbreken van de oorlog vast in het zadel zaten, keerden er nadien weer even stevig in terug.

Pas twintig jaar later werd als gevolg van de totstandkoming van de Omroepwet met de openheid van het bestel (TROS, EO, VERONICA) en de omvangrijke samenwerking in de NOS, iets merkbaar van een «ander» omroepbestel. Maar het grondstramien ervan - pluriformiteit, openheid, vrijheid van meningsuiting en onafhankelijkheid van de staat - bleef ongewijzigd. Sommigen zijn intussen uiterst sceptisch over de resultaten ervan. Hun kritiek heeft ook hier niet meer toelichting dan het vloekwoord «vertrossing». Velen in Nederland lopen dan ook al weer rond met plannen voor een nieuwe structuur die meer recht zou doen aan de oorspronkelijke uitgangspunten van het bestel. De strijd om het omroepbestel lijkt weer op te laaien.

H.V.P.

LITERATUUR - THEORIE

Walter KROLL en Aleksandar FLAKER (Hrsg.),

Literaturtheoretische Modelle und kommunikatives System,

Scriptor Verlag, Kronberg Ts., 1974, 418 blz.

De uitgeverij Scriptor maakt zich o.m. verdienstelijk met Duitse vertalingen van talrijke Poolse en Russische publikaties, o.a. op het terrein van de literatuurwetenschap, de communicatiewetenschap en de semiotiek. In het onderhavige boek krijgen wij, aan de hand van een aantal recente studies uit het brede gebied van de literatuurwetenschap, een goed over-

zicht van de stand van de actuele discussies in de genoemde disciplines. Naast een zeer kritische studie over de problematiek van de literatuursociologie (van Roman Zimand) en een overzicht van de marxistische theorieën over de maatschappelijke gedifferentieerdheid van de literatuur (van Henryk Markeiwicz) bevat deze bundel o.a. een bijdrage over de taal als modellerend systeem (van Jerzy Faryno), over informatietheorie en literaire genres (van Jan Trzynadlowski), over roman en waarheid (van Michal Glowinski), over de semantiek van het gebaar op het toneel (van Stefania Skwarczynska) en over de toneelvoorstelling als cybernetisch systeem (van Edward Balcerzan en Zbigniew Osinski).

J.M.P.

Peter André BLOCH (Hrsg.),

Gegenwartsliteratur. Mittel und Bedingungen ihrer Produktion,

Francke Verlag, Bern und München, 1975, 416 blz.

Een groot aantal schrijvers en uitgevers uit het Duitse taalgebied discussiëren hier, reagerend op een voordrachtencyclus van Otto F. Walter, over de literair-technische en uitgevers-economische voorwaarden van hun literair werk. Nagenoeg alle facetten van de productie, de uitgave en de verkoop van boeken komen hierbij uitvoerig ter sprake. Het tweede deel van het boek geeft de resultaten weer van een enquête die door een werkgroep van studenten van het seminarie Duits aan de universiteit van Basel gehouden werd onder een groot aantal auteurs uit Zwitserland, West- en Oost-Duitsland, Oostenrijk en Frankrijk, een enquête die eveneens uit was op het verzamelen van gegevens over de middelen en werkvoorwaarden van hun werk als schrijver. Een derde deel bevat de resultaten van een enquête bij negentien uitgeverijen.

J.M.P.

Joachim BARK (Hrsg.),

Literatursoziologie. I.: Begriff und Methodik; II.: Beiträge zur Praxis,
Kohlhammer, Stuttgart, etc., 1974, resp. 170 en 194 blz.

Deze literatuursociologische «reader» geeft een goed beeld van de verwarrende veelheid van problemstellingen, methoden en toepassingsgebieden van de boeiende maar nog altijd weinig houvast biedende wetenscyap van de literatuursociologie. Hij bevat een groot aantal zeer uiteenlopende bijdragen van bekende en minder bekende auteurs zoals Adorno, Goldman, Fügen, Silbermann. Een aantal van deze bijdragen waren nog niet elders gepubliceerd. In de drie delen waarin de eerste band is opgedeeld komen achtereenvolgens de standpunten van de literatuurtheoretici, de Frankfurter Schule en de empiristisch-positivistische richting aan bod. In de drie afdelingen van de tweede band worden een aantal resultaten van de literatuursociologische praktijk afgedrukt, waarbij elk van de drie gebieden

waarin de literatuursociologie meestal wordt opgedeeld: dat van het literaire produkt, dat van de verspreiding van literatuur en dat van de receptie, vertegenwoordigd is.

J.M.P.

VARIA

H. van PRAAG en Frits STOEPMAN, **Drukwerk en communicatie. Oorsprong en perspectief**, Koninklijk Nederlands Verbond van Drukkerijen in samenwerking met de Vereniging van Grafische Reproductie-Ondernemingen, z.p.l., z.j. (1975), 103 blz.

De «encyclopedist» Prof. H. van Praag geeft in deze p.r.-uitgave van bovengenoemde organisaties een boeiend en zeer leesbaar overzicht van de geschiedenis en toekomst van het boek. Frits Stoepman zorgde voor een prachtige lay-out met talrijke interessante illustraties. Hier en daar verlaat Van Praag de weg die in de titel gesuggereerd wordt om uit te wijden over vele andere zaken die op het eerste gezicht slechts in een ver verwijderd verband staan met het eigenlijke

onderwerp. Zo besteedt hij nogal wat ruimte aan de audiovisuele communicatiemogelijkheden en aan de didactische principes die daaraan volgens hem ten grondslag moeten liggen. Waar hij zich o.a. in verband met deze audiovisuele media, met de toekomst van het drukwerk bezighoudt, lokt hij vaker tegenspraak uit dan in de historisch georiënteerde hoofdstukken.

J.M.P.

J. F. VOGELAAR, **Konfrontaties, kritieken en commentaren**, SUN, Nijmegen, 1974, 190 blz.

Een bundeling van Vogelaars literaire essays, waaronder een reeks over «Hollands Realisme» en een andere over «Socialisties Realisme». De bundel besluit met studies over de boekindustrie: uitgever, bibliotheken, boekhandelaar, bestsellerlijsten e.d.m. De meerderheid van de bijdragen verschenen in het weekblad De Groene tussen 1971 en 1974.

D.L.

Jean Louis SCHEFER, **L'invention du corps chrétien**, Editions Galilée, Parijs, 1975, 321 blz.

De auteur van «Scénographie d'un tableau» brengt een eigenzinnige herwerking en bewerking van de klassieke tek-

sten van het Latijnse christendom, inzonderheid de teksten van Augustinus. Franse tekst en onvertaalde Latijnse citaten vloeien in elkaar over in deze associatieve reflexie over de theologische problematiek van de Drievuldigheid. Een tekstanalyse van de augustiaanse worsteling met een theologisch probleem.

D.L.

Berthold BRECHT, **Teaterexperiment en politiek**, SUN Nijmegen, 1972, 204 blz., geïll.

Boeiende kennismaking met de figuur van Brecht rond en door de opkomst en verdediging van het episch theater. Langs anecdotes, commentaren, brieven en krantenreacties groeit de figuur van de auteur, de draagwijdte van zijn werk en de tijd waarin hij leefde tot een levendig en vooral menselijk beeld. Zowel Brecht als zijn werk worden hierbij teruggebracht tot meer dan een geïdealiseerd politiek exponent en de aangebrachte nuances doen het allemaal meer levensecht en menselijk overkomen dan vaak gebeurt. Afgezien van een aantal herhalingen - feit inherent aan de verzamelende manier waarop het werk is samengesteld - zeker boeiend voor wie zich voor alternatieven in de communicatie interesseert en nog meer voor wie dat niet doet.

P.I.

Nieuwe CeCoWe-publikatie

Als nr. 6 in de reeks «Werkdocumenten» van het Centrum voor Communicatiewetenschappen is verschenen:

Dr. L. Van Poecke,

Het Trouweloze Medium. Een onderzoek naar de correctieve retoriek van het leesbaarheidsonderzoek.

Deze tekst van 127 blz. kan tegen de prijs van 210 fr. (●) besteld worden bij het Centrum voor Communicatiewetenschappen

E. Van Evenstraat 2A
3000 Leuven
Tel : 016/22.10.70

● Verzedingskosten niet inbegrepen